

UNIVERSITY OF TORONTO

A standard linear barcode is positioned vertically on the left side of the label. It consists of vertical black bars of varying widths on a white background.

3 1761 01127237 4

Bure, Johan
Runa ABC Boken

P
200
887
005
002

RVNA

BOKERN.

1714

I T A B

Prentat i Stockholm / vthi framst:
A. Gutterwitzes Werkstadh/
alraförst/årom etc.

1611.

RVNA

BOKEN.

¶

¶ Y ¶

¶ T I F T ¶

Ψ

I

T

¶

prentat i Stockholm / vthi framf:
A, Gutterwizes Werkstadh/
alraförst/årom etc.

I 6 I I.

Vnder sådant Konungzlight fötbudh/

De ingen Swensk A B C book / skal vthi nästföljande Cor
tryckas eller nighorstäddes bruks / Runor förevan:
Och anedhthen fröhets ar ingen vthen Jöhan Baro
willc / skal hafwa made nighom Swensk A
B C book / hvarken vrbräfes eller
bruks / tryckie lata / widh
ether wisse vthi prisv:
fhrmåles etc.

Wijsdems början är Endh; fruchteant/
Then wijshet söker/ ålste cuchtun.

Thetta läres först i Swens-
ske Skriften

A B C D E F G H I K L M
N O P Q R S T V X Y Z W
A° A° O° Ch Dh Gh Th Ph.

Så at lärefædherne underwijse
sjöne lärebarn/ achta

1. Hiville äre the rätta Swenske g vo-
cales och 19 consonæ/ och at C Q X eas
ejniste / äre K och CHS/ och Grekiske Z
och Ph/ äre intet annat än S och F i Swen-
skan.

2. Ätskilnan emellan E och A°/ O och A°/
K och Ch/ D och Dh/ G och Gh/ T och
Th/ I vocal. och I cons. u vocal. och
v cons. V cons. och F.

3. Skillnadhen emellan enfalle stavar
och jemefalle, såsom v ifrå w vhi bliswa och
bliswinj/ etc.

4. At the som liksle dro fäste/ icke hindra
hvar annan.

Runa A B C efter Swenske
ordningen.

P	Frây.	F. P v consona.
V	Br.	H u. N v consl. N y. N &.
W	Thors	Th. þ dh. þ dhdh.
U	Odhes.	O o. I a. E i ð e.
L	Kydþur.	R r. A r er fin.

Y	Kðn.	F k c. F Yg. Yq.
H	Haghall.	H Gh Ch.
N	Nâdh.	N. I n fin. Hnn. Hdn.
I	Idher.	I voc. J j consl. II e.
A	Åru.	A. I a.

S	Sun.	S pr. Is. ȝ med. ss.
T	Tijdhr.	T. T tt in fi. ȝ d.
B	Byrghal.	B. B p in pr. alias BB
L	Lagher.	L. F ll.
M	Man.	M. M mm.

DERIÐER - YEIB þ þ I
þ I YEY þ þ +

Kura A B C efter Catiniſte
ordningen.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V W X Y Z
N P + Q B + L H + P + F + Q +

Fadher war.

G R I B I A D I Y F I Y I Y P I Y H
I I P I B V C R A ' I I I I A I + I
D P + Q B + L H + P + F + Q +

Herren welsigne oss och beware oss
Herren uplyse sitt ansichte öfver oss och
ware oss nådhæligh / Herren wende sitt ans
sichte til oss och gissue oss en ewigh fridh /
I namn fadher / och Sons / och den
hælighde Andes / Amen.

a b c d e f ff g h i k l m n o
p q r s ss t u v x y z. j w.
å å ö. ch dh gh th.

Bönen.

fadher vår som åst i him-
som. helghat warde titt
namn. tilkomme titt rüke.
skee tin wilje såsom i him-
melen / så och på jordenne.
wårt daghligha brödh giff
oss idagh. och förlat oss våra
skulder/ såsom och wij förlä-
te them oss skyldighe åro. och
inledh oss icke i frestelse. utan
frcls oss ifrå ondo / amen.

1RKE+

SИЕ 1РКЛА ВІРЪ РІРІДНГ-
ФІЛІСІ. КІПУІСІ ВІ ДІЛ-
ЧІСІ ЧІВІРІ : ВІ ЕІ СІСІ
РІЛІСІЧФ ІІІ СІІ 'ДІ ДІД
ЧІРІ. ЕДІГУІАРІДІД ѣдір
ді ІІІ СІІ. РІЛІДФ ЕР
ІІХ-РІЛЧІІ+ ЕІІДФ ВІ-
1ІД ФІЛІІІ РІЛІІ. РІЛІ-РІ-
1ІД. ІІРІД ВІ ВІ-РІРІДН+
ЕІРІД-1ІІІІ 1ІІ ГІІІДІІІ. ВІ
1ІІІІІ ЧІСІВ-1ІІІІІ-ЧІІ-І-
РІД ВІ 1ІІІ+ ІІВ-1ІІІІ 1ІІ
КІПУІ. 1ІІІІІІ ВІРЪ-РІРІД
ЕГІ-ФІЛІСІІІІІ ГІІІІІІІІ. ЧІРІ-
І-ЧІІ-РІПУІІІІІ 1ІІІ 11 1ІУІ
ЕІРІДІІІІІ ВІ 1ІІІ+ : ИІЕ 1РКЛ
ВІРІДІІІІІІІІІ : ИІІІІІІІІ
ЧІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІ
ЧІЧ-РІІІІІ : ВІЛІІІІІІІІІІІІ
ЧІІІІІ : ЧІІІІІІІІІІІІІІІІІІ
ВІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІІ

a b c d e f ff g h i ð l m n o p
q r s ss t u v x y ȝ. i w. å å ð
ȝ dh gh th.

Troon.

Jagh troor på gudh fadher alz-
måchtighan / himmelens och jor-
dennes skapare. och på jesum chri-
stum hans eenda son vår herra.
Hvilken astat är aff then helghe
anda / födder aff jungfru maria.
Pinter ynder pontio pilato / kors-
fäster / dödher och begraffuen. ne-
dherstighen til heluetis / på tridhje
daghen vpstånden igen ifrå the dö-
dha. vpstighen til himla / sittjan-
des på gudhʒ fadher alzmåchtig-
hes hēghra hand. sådhan igen
kommandes / til at déma leffuan-
des och dödha. Jagh troor på then
helghe anda. ena helghe almån-
neligha kyrkjo / the helighas sam-
fünd. syndernas förlåtelse. Föt-
sens vpståndelse. och exinnerlis-
ghit lÿf / amen.

ИИХ РЫБІ ЧЬЕ+

Фъ ЧІГІ ИРУЕ НРДІ ЕРІЧ-
ФІНН РЫБІ : Фъ ЧІГІ ИРУЕ
ФІС-ФОРІ НРДІ ВІН РЫБІ
НРДІ : ТІ НРДІ ЧІГІ ИРУЕ
ТІ НІПФ ЯГІРДІ Е-ГІРДІЧ-
ЕЧ НІ НРДІ ФІС-ФОРІ :
ЧІК НІ АТ Фъ НІКІА НІЛДА-
НІ : ЕРІ ЧІГІ НІРДІ ВІ НРДІ
ЕДІДІ ВІН ЧІКІ : ЕІ ФІР Фъ
ЧІ ГІЧУЕ ГІРДІ ВІ ЛІРДІ :
Фъ ЧІГІ ИРУЕ 1РДІВІ : Фъ ЧІГІ
ИРУЕ УІРІ НІ : Фъ ЧІГІ ИРУЕ
ЧІЛІ : Фъ ЧІГІ ИРУЕ НІ
РІГІЧІ ДІЛДІ-ФІРІ І-ЧІ1-ФІ
НІ : Фъ ЧІГІ ИРУЕ ЩІ-УІРІ
ВІЛІ НІ : Фъ ЧІГІ ИРУЕ
ЩІ-УІРІ ВІЛІ НІ : Фъ ЧІГІ ИРУЕ
ЧІЛІ 1РДІ НІ : НІЛДІ 1РДІН-
НІ ИРДІ-ІІН-НІЛДІ ЕДІР Н-
ЕДІП ЧІГ-НІРДІ : +

a b c d e f ff g h i t l m n o p q r s ss
s t u v x y z. i w. å å ð. ch dh gh th.

Tjō gudhz budh.

tu skalt icke haffua frenimande gu-
dhar. tu skalt icke misbruка herrans
tins gudhz namn / ty herren skal icke
låta honom blifua osiraffat som
hans namn misbrukar. tänk på at
tu helghar hwilodaghen. tu skalt
hedhra tin fadher och tina modher/
på thet tu må länge läffua på jor-
denne. tu skalt icke dråpa. tu skalt
icke góra hoor. tu skalt icke sjela.
tu skalt icke tala falskt svitnesbörđ
emoot tin nästa. tu skalt icke begåra
tins nästas hws. tu skalt icke begås-
ra tins nästas hustru/hans tjenare
eller tjenarinno / oxa / åsna / eller
hwad honom tilhérer.

all budhorden beslutas ther vrman / tu skalt elſfa din
herra gudh af alc hjerte / aff alla dinne ssål / aff alicu un ht: zb/
aff alc runne krafft / och tu skalt elſfa din nästa so.n tigh sjelf.
then naturliche laghen sagher / alc ther i welet at menisſjorna
skold góra edher / ther góren i och them. frudra guth och hale
hans budh / ty ther h̄ber allom menisſjorn ill.

ԱՓ ԱԲԵՔ+

¶ ՔՃ Կ1 1 Ք1 ՈՒՐՄԻ ՈՒ
ԵՐԱԿԺ Խ-ԱԿԱՎ ԱՄԱՎ
ԿՐԻՆԵՐԱՎ+ ՎԻ ՎՃ 1ՐԵՃ ՈՒ
ԿՐՈՒՃ 1ԵՎ1 · Ա1 ԿՐԱ ՈՒՐՄ
ԴՐՄ+ ՎԱ ՎՃ ՎՃ ՈՒՐՃ+ Հ1
ԿՐԱ ՈՒՐՄ ՔՃ-ԱՎ1: ՎԱ ՎՃ
ՍԻՐՆԻ ԱՎՀ1 1 Վ1ՎՃ ՈՒ
ԼԵՐՄԻ+ ՔՃ ՔՃ-ԵՒ-ԿՐՃ
Կ1 · ԱՄ ԵՐՄՃ ԱՐ ԿՐՃ ՈՒ Ա-
ՎՃ ՎՃ 1 ԱՎՃ ԿՐՃ: ԱՄ
ՎՃ ՈՒ ԵՒ ՎՀ1 Հ1+ Տ-
ՐՄ1ՎՃ ՎՃ ՎՀ1 ՎՃ ՎՃ ԱՎՃ 1-
ԵՃ ՎՃ-ԿՐՃ ԿԻՐՃ: ԱՄ Վ-
ՎՃ ԵՃ ԵՃ ՎՃ ՎՃ ՎՃ ՎՃ ՎՃ
ՎՃ ՈՒՐՄԻ Հ1: ԵՎՃ Ա
ՈՒՐՃ ՔՃ ԱՎ ՈՒՐՄԵ ՈՒ
ՖՀԱՎ: ՎՃ ՎՀ1 ՈՒՐՃ Ա-Կ1
ԿՐՃ ՌՎՃ: ՎՃ ԱՎ ԵՃ ՔՃ
ԱՎ ՎՃ ՎՃ ԵՃ ՎՃ ՎՃ
ԵՃ ՔՃ ԱՎ ՖՀԱՎ ՎՃ ԵՃ
ԱՎՃ:

a b c d e f ff g h i ll m n o p q r ss se
u v x y z. j w. å å ö. ch dh gh th.

Om dopet.

gåår vt i hela verldenne / och predicker
euangelium alleom creaturem. then ther
troor och blifuer döpt; han skalwarda salighy/
men then ther icke troor han skalwarda förs-
dönid. migh är gifuen all macht i himmelen
och på jorden: gåår för then stulvt / och läs-
rer alt folk/ och döper them i namn sädhers/
och sens / och t en telgha andes: lärandes
them hålla alt thet jagh edher befalt haffuer.
och sij / jagh är när edher alla dagbar in til
verldennes enda. utan en warden födder
aff vatnet och andanom/fan han icke ingå i
gudhz rijke. thet som är :citt . ff kött / thet
är kött / och thet sem är födt aji andanom/
thet är ande.

A B C D E F G H
I K L M N O P Q
R S T V X Z. W.
Å Å Ö.

ԱՎ ՔՐԻՏՈ ՏԻՐԱՎԻ

ԱՖ ՎԵՐԵ+

Պ ՈՒՅ ՄԻՐՐԵ ԱՅԻ ՔՐԻՏՈ-
Ի ՎԻ ՀԱՆԻ ՎԻ ՄԻ ՔՅԱ-ԲԻՆԺ
ԾՐՈՒ ։ ԱԽ ՀԻ ՎՈԼԵՎԻ ։ ԱԿ-
ԿՐԻ ։ ՎՐԵ ԱՖ ԿԱՐ ՇԻ ՇԻ-
ԽԵՐԻ ՈՒ ՎԻ ։ ԱԽ ՈՒ Ե-
ՒԺ ։ ԲԻՆԻ ԷԺ ՎԻ ՏԻՐԱՎԻ
ԱՎ ՔՅԱ-ՎԻ Ե-ՅԻՐՈՒ ՈՒ-
ԽԺ ։ ՎԻՆԻ ՍԻՐԵ ԱՐ ՎԻ Ե-
ՎԻ ԵՐԵ ։ ՎՎՎՎ-ԵԵՆ ԱԽ ՎԻ
ԱՖ ԿԱՐԵՒ ։ ԱԿԿՐԵ ։ ԿԱՐ ՎԻՎ
ՈՒ ՎԻ ։ ՄՐԿՎԵ ԽԺ ԿՐ Ե-
ՒԺ ։ ԱՐ ՎԻՆԻ ԷԺ ՎԻ ՎԵՐԵ ։ ԱՎ
ԽԺ ՎԻ ՅԱ ՇԻՆՎԻ ԵՎԻ ։
ՖՈԼԳՎԻ Ե-ՎԵ ԱՐԵ ԾՐՄԵ ՔՅԱ-
ՎԻԿՎՎ ։ ԱՐ ԹԻ ԴԻՆԻՐԵ ՔՅԱ-
ԵՎԻ ։ Ե ԱՐԱ ՎՎ ՎԻ ՎԻ Յ-
ՌԵ ։ ՎՎ ՍԻՐԵ ՎԻ ԱՐ
ՎԻ Ե-ՎՎՎՎ-
ԽԺ ։

a b c d e f ff g h i ē l m n o p q r s ſ ſ e
t u v x y z. j w. å å ö. ch dh gh th.

om christi lekamen
och blod.

wår herre jesus christus i then natten
tå han förråddet varde / cogh han bröd
dhæ / tacdhæ / bröt och gaf sina lär
jungar / och sadhe : taghet och åter / cheeta
är min lekamen som för edher vtgiffui
warder / cheeta görer til mijn åminnelse.

sammalunda cogh han och kälten /
tacdhæ / gaf them och sadhe : dricket
hår aff alle / ty hetta är minn blodh / som
är thes nyja testamentzens / hroviken ves
guten warder för mångom / til syns
dernes förlåtelse / så ofta som i
chet gören / så görer thet
til mijn åmins
nelse.

A B C D E F G H J K L M N O
P Q R S T V X Z. W. Å Å Ö.

A B C D E F G H J K L M N
O P Q R S T V X Z. W. Å Å Ö.

A B C D E F G H J K L M N O P
Q R S T V X Z. W. Å Å Ö.

Til Måltidhōs:

Allies öghon ljta til tigh Herre / och tu
gissuer them mat i sinom tijdh. Tu
vpläter tina hand / och alt thet som leffs
uande är måttar tu til behaghligheet.

Ahra war i Gadrenom och Sonenom/
och then helgha Aida / såsom thet warit
haffuer aff begynnelsen och nu och als
tijdh/och isrå ewighet til ewigheet/Amen.

Mölsighna oss Herre Gudh/ och thess
tina gåffuor som tu oss til kropsens
uppehälle/ mildeligha förlånt haffuer/och
giff oss tina helgha nådh / at wij them
skåligha och vchan tijn förtörnelse nyttja
och brukta måghe. Genom din Son Jes
sum Christum vår Herra / Amen.

Effier Måltidhen.

Läcker Kränom/ ty han är godh/
hans mildheet warar i ewigheet. Han
gissuer djioren sina födho/ och korpungos
men soin ropa til horom. Ahra war/ etc.

MI tacke tigh kåre himmelske Gadher
för alla tina welgärningar / och eens
kannerligha för thess tina gåffuor / som
wij aff tinne mildheet vndfångit haffuer/
Och bidhje tigh om tina helgha nådh / at

såsom kroppen sīgh til uppēhälles then les
kamliga spīsen arnammat haffuer / mā
och så siālen medh tijn helgha ord allstās
dhes wedherqweckt warda. Genom din
Son Jesum Christum vår Herra / Amen.

Morghonbōnerne.

Agh tackar tīgh min himmelske Fas
Jöher / genom Jesum Christuni din elz
skeliga Son / at tu migh i thessö nati för
all skadha och farligheet så nådheliga bes
varat haffuer / Och bedher tīgh / at tu och
i chenna dagh / werdighas bewara migh
för synder och ale ondt / at mitt lessuerne
och alla mina gerningar måghe tīgh bes
haghlige wara / Ty iagh besalet / migh /
min krop och siāl och altsamunans i tina
händer / din helighe Ängel ware medh
migh / at then onde fienden icke får nå
ghen macht medh migh / Amen /

Herre Gudh himmelske Fader / wij
bidhje tīgh genoni din ålskeliga Son
Jesum Christum / förlånc oss tina helgha
nådh / at wij i een rätt troo / godha tuncte
och lāro daghliga förökas måghe / och at
tu oss våra föräldrar och öffuerheet / idagh
för alla synder / olycko och ale ondt nådhes
ligha bestydda och bewara wille / Amen.

Afftondbönetne.

Jagh tackar tigh min himmelske Fader
Döher / genom Jesum Christum din äls
keliga Son / at tu migh i thenna dagh
så nädeliga bewarat hafuer / Och bedher
tigh / at tu verdighas förlåta migh alla
mina synder / och migh i thenna natt näs
dheliga bewara : Ty jagh besaler / etc.

Waka össuer oss åre himmelske Fadher/
Och bewara oss för then listighe fre-
staren som altjdh omkring går / söksändes
hvem han uppsluka kan / Gif oss nådena / at
vi möghe honom medh een stadhiga tro
mannliga emot stå / och i thenna natt on-
der tit besterm trygge hvilas. Genom /etc.

Förlåna oss Gudh så nädheligh / Fridh i
Våra daghar / Ty ingen är på jerderikt /
Then ofridh kan förtägha / Utan tu allena.
Gudh gif fridh i rino Lande /
Lyckö och saligheet i alla Ständer.

När rene Gudh Lamb oskyldigt / på kor-
set för oss slachtat / altjdh befunnet tos-
light / chura tu wast förachtat / våra synder
haffuer tu draghit / dödhen och heluetit
nedherslaghit / Förbarma tigh össuer oss o
I E S V.

J o h a n   B u r e
R U N A   A B C - B O K E N

Johan Bure (1568-1652) var upplännings, prästson från Ber i Åkerby socken, nära Uppsala, och inträdde efter sluta studier i Uppsala och Stockholm först i Johan III:s och sedan i hertig Karls kansli. Han fungerade som sekreterare vid Uppsala möte 1593 och hade hand om tryckningen den bibelöversättning som brukar kallas Gustaf II Ado bibel. Han var lärare för den unge Gustaf Adolf och gjorde sig tidigt känd som en framstående fornforskare. 1529-utsågs han till vår förste riksantikvarie. Som fornforska koncentrerade han sig på runorna och det svenska folkspråket men hade stora förtjänster som samlare och kundsutgivare över huvud taget. I sin fornforskning han på många sätt en föregångare till Olof Rudbeck. Ett de mest typiska uttrycken härför är hans försök att åtta uppliva runskriften. För detta ändamål utgav han 1611 ABC-bok med text i såväl fraktur- som runskrift, och lyckades få kungligt privilegium på att "ingen Swensk AE book skal uthi nästföljande åhr tryckias eller någhorstädl brukas Runor föruthan". ABC-boken utkom i nya upplaga 1612 och 1624, men försöket att återinföra runskriften Sverige misslyckades, trots att Bure även sökte konstruera en för handskrift lämplig kursivskrift i runor.

Av 1611 års Runa-ABC-bok finns två varianter, en u och en med uppgift om det kungliga privilegiet. Då privilegiet beviljades innan något exemplar av ABC-boken tryckt, kan man av den felande uppgiften ej dra någon stämd kronologisk slutsats. Båda varianterna är tryck från samma sats i Gutterwitzska tryckeriet i Stockholm. Det något förminskade faksimil som här utges har utförts efter exemplaret i Kungl. Biblioteket i Stockholm. På cslaget reproduceras titelbladet från varianten i Uppsala Universitetsbibliotek.

Kr. 10:-

B O K G I L L E T

